

Kurumsal Yönetim Algılarının Özel Hastanelerin Rekabet Düzeylerine Etkisi – Ankara İli Örneği

Önder BAŞ

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı

eposta: onderbas_61@hotmail.com

Orcid ID : <https://orcid.org/0009-0003-5326-4878>

Prof. Dr. A. R. Zafer SAYAR

Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi, eposta: zafer.sayar@atilim.edu.tr

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-2731-8209>

Özet

Kurumsal yönetim özellikle son yıllarda hızlı bir yayılım göstermiş ve işletmeler için dikkate değer bir noktaya ulaşmıştır. Özellikle dünyada ki büyük işletmelerin finansal raporlarında görülen hatalar ve yanlış bilgiler, kurumsal yönetim konusunda ki dikkatlerin artmasına sebep olmuştur. Rekabet içinde olan özel hastaneler için farklı stratejiler geliştirmek birincil öncelikler arasına girmiştir. Sağlık sektöründe kurumsal yönetim, hastaneler için bir başarı ve güven oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, kurumsal yönetim konusundaki yönetici algılarının, özel hastanelerin yaşadıkları rekabet düzeylerine ve stratejilerine etkisini belirlemek ve kurumsal yönetim konusunda farkındalığın artmasına katkı sunmaktır. Çalışma ile Ankara da kurumsal yönetime sahip hastanelerin yöneticileri ile anket yapılmış ve görüşleri alınmıştır. Katılımcılara 20 soruluk bir anket uygulanmış ve sonuçlar analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, kurumsal yönetimin rekabeti olumlu şekilde etkilediği görülmüştür. Bu sonuç aynı zamanda sağlık sektöründe hizmet üreten özel hastanelerin rekabette etkin olması için kurumsal yönetime sahip olması ve kurumsal yönetimin güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Özel hastane, Rekabet.

Makale Gönderme Tarihi: 14.01.2024

Makale Kabul Tarihi: 15.07.2024

Önerilen Atıf:

Baş, Ö., Sayar, A.R.Z (2024). Kurumsal Yönetim Algılarının Özel Hastanelerin Rekabet Düzeylerine Etkisi – Ankara İli Örneği, *İşletme Akademisi Dergisi*, 5 (2): 171-185.

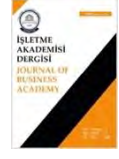

Journal of Business Academy

2024, 5 (3): 171-185

DOI: [10.26677/TR1010.2024.1455](https://doi.org/10.26677/TR1010.2024.1455)

Dergi web sayfası: www.isakder.org

The Effect of Corporate Governance Perceptions on the Competitive Levels of Private Hospitals – The Case of Ankara Province

Önder BAŞ

Atılım University Social Sciences Institute Business Administration Department

email: onderbas_61@hotmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0009-0003-5326-4878>

Prof. Dr. A. R. Zafer SAYAR

Atılım University Faculty of Business Administration, e-mail: zafer.sayar@atilim.edu.tr

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-2731-8209>

Abstract

Corporate governance has spread rapidly, especially in recent years, and has reached a remarkable point for businesses. Errors and misinformation seen especially in the financial reports of large enterprises around the world have led to increased attention on corporate governance. Developing different strategies for private hospitals in competition has become one of the top priorities. Corporate governance in the healthcare sector creates success and trust for hospitals. The aim of this study is to determine the impact of managers' perceptions on corporate governance on the competitive levels and strategies of private hospitals and to contribute to increasing awareness about corporate governance. In the study, a survey was conducted with the managers of hospitals with corporate management in Ankara and their opinions were taken. A 20-question survey was applied to the participants and the results were analyzed. According to the research findings, it has been observed that corporate governance affects competition positively. This result also reveals that private hospitals that provide services in the health sector must have corporate governance and strengthen corporate governance in order to be effective in competition.

Keywords : Corporate Governance, Private hospital, Competition

Received: 14.01.2024

Accepted: 15.07.2024

Suggested Citation:

Baş, Ö., Sayar, A.R.Z (2024). The Effect of Corporate Governance Perceptions on the Competitive Levels of Private Hospitals – The Case of Ankara Province, *Journal of Business Academy*, 5 (3): 171-185.

1. GİRİŞ

Globalleşen dünya da işletmelerin güçlü olması ve büyüebilmesi, rekabet avantajına sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, dünya da nüfusun ve işletme sayılarının hızla artması işletmeler arasındaki rekabetin de artmasına sebep olmuştur. Her şirketin artan yoğun rekabet ile birlikte yeni stratejiler geliştirmesi gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Özellikle son 10 yıl için de işletmelerin önemle üzerinde durduğu kurumsal yönetim hızlı bir gelişim süreci içerisine girmiştir. Kurumsal yönetim ile işletmeler hesap verebilir ve şeffaf bir yapıya bürünmekte, toplum ve devlet tarafından güven veren işletmeler olarak görülmektedir. Önemli yıllar içerisinde artan kurumsal yönetim, işletmeler tarafından daha çok dikkate alınmakta ve bu durum birçok araştırmacının da ilgi alanına girmektedir.

Kurumsal yönetime sahip olan işletmeler, hem toplum hem de devlet tarafından onaylanmakta ve meşruiyet yönünden kabul edilir sayılmaktadırlar. İşletme sayılarının dünyada hızla yükselmesiyle her sektörde yoğun rekabet yaşanmakta ve bu durum daha fazla stratejiye ihtiyaç duyulmasına sebep olmaktadır. İşletmeler hem rekabet etmek hem de yeni stratejiler geliştirmek zorundadırlar. Bu sebeple Kurumsal yönetime sahip olmak bir işletmenin rekabet stratejilerinden biri olarak görülebilmektedir.

Sağlık işletmeleri hizmet sektörünün en önemli alanlarından biri olma özelliğine sahiptir. Toplum yararına ve insan sağlığına direk dokunması açısından önem taşıyan sağlık işletmeleri, insanların daha kaliteli ve güven içinde hizmet almasına katkı sağlamaktadır. İnsan sağlığının özellikle özel hastaneler ile de sağlanıyor olması, bu işletmelerin topluma ve devlete güven vermesi gerekliliğini doğurmaktadır. Bu bakımdan özel hastaneler, daha kaliteli sağlık hizmeti sunma gayreti içine girmekte ve sektörde yoğun rekabet yaşamaktadırlar.

Sağlık işletmeleri ve özellikle özel hastanelerin kurumsal yönetim geçmişleri çok eskiye dayanmasa da, son yıllarda bu konu özel hastanelerin ilgilendiği ve önem verdiği konular arasına girmiştir. Sağlık işletmelerinin de kurumsal yönetim ile daha fazla güven veren ve tercih edilen kuruluşlar olarak görülmesi bu işletmelerin kurumsal yönetime bakışını değiştirmekte ve ilgisini artırmaktadır.

Literatürde yapılan çalışmalar çoğunlukla, kurumsal yönetimin ilkeleri, kurumsal yönetimin işletme karlılığına etkisi üzerine yapılmıştır. Kurumsal yönetimin özellikle özel hastaneler arasındaki rekabete etkisine yönelik literatür de bir boşluk bulunmaktadır. Bu durum çalışmanın yapılma gerekliliğini ortaya koymaktadır.

2. KURUMSAL YÖNETİM

Kurumsal Yönetim, genel anlamıyla, kişilerin bir amacı gerçekleştirmek için oluşturdukları birlikteliği ve bu birlikteliği oluşturan toplulukça verilen yetkiye dayanarak yönetme, ona istikamet verme ve onu idare etme anlamına gelmektedir. Bir bilim dalı olan kurumsal yönetimin ana özelliği, birçok disiplin yoluyla gelişmiş bilgilerin harmanlanarak uygulanmasıdır (Mucuk, 1989). Kurumsal Yönetim, genel hatlarıyla bir şirketin üst yönetim kurulları arasında ki dengelerle alakalıdır (Eren, 2005). Bu yönüyle kurumsal yönetim bir kontrol mekanizması

oluşturmakta ve ortaklar, pay sahipleri ve bütün paydaşların haklarının korunmasını sağlamaktadır.

Birçok işletmede çeşitli planlamalar ile kararlar alınır ve belirlenen hedefler gerçekleştirilmeye çalışılır. Tekstil, hastane, sanayi gibi işletmelerin yönetimleri bu kararları uygulamaya koyarlar (Mucuk, 1989). Kurumsal yönetim ile belirlenen hedeflerin doğru orantılı olarak, daha şeffaf bir yönetim meydana getirilmesi amaçlanmaktadır. İşletmelerin toplum tarafından kabul görmesi ve devlet tarafından denetlenmesi kurumsal yönetim ile sağlanabilmektedir. Usulsüzlükler ve özellikle yanlış mali tablo aktarımı yapan şirketler ülke ekonomisi ve imajına zarar vermektedir. Bu anlamda bütün sektörlerde sağlam bir kurumsal yönetim oluşturulması işletmeler için hayati öneme sahiptir.

Genel hatlarıyla Kurumsal Yönetim, işletmenin belirlenen amaçlarına ulaşabilmesi için örgütsel kaynakların düzenli olarak koordinasyonu ve organizasyonu sürecinden oluşmaktadır (Tuncer, 2009). Ayrıca, işletmeler için ekonomik bir amaca yönelik olarak maddi ve manevi kaynakların en iyi şekilde yönetilmesi anlamına gelmektedir (Alpungan O, 1993). İşletme faaliyetleri için hayati öneme sahip olan kurumsal yönetim, sürdürülebilir bir başarının da anahtarı konumundadır.

Daha şeffaf, adil, hesap verilebilir ve sorumluluk sahibi bir yönetime sahip olan işletmelerin birçok yönden üstün olduğu konusunda yaygın bir görüş ortaya çıkmaktadır. Bu avantajı kullanmak isteyen ve devlet denetim ve kontrolleri açısından sorun yaşamak istemeyen ve tüm paydaşların haklarının korunmasını önemseyen işletmelerin sayısı özellikle son yıllarda artış göstermektedir. Yöneticilerin bu sorumlulukla faaliyetlerini yürütmeleri işletmeler için önemli konuların başında gelmektedir.

Bir şirketin kurumsal bir yönetime sahip olması o ülke için de önem taşımaktadır. Ülkenin ekonomisi ve sermayesinin koruma altına alınması, refah seviyesinin yükselmesi, kaynakların etkin kullanılması kurumsal yönetimle sağlanabilmektedir (SPK, 2005). Ayrıca kurumsal yönetim birçok sektörde olduğu gibi sağlık hizmetlerinde de kurumsallaşmanın anahtarı konumundadır. Şirket üst yönetimlerinin işletmenin tüm paydaşlarının çıkarları ve amaçları doğrultusunda çalışıp çalışmadığı, belirlenen hedeflerin şirket misyonuna uygunluğu, faaliyetlerin doğru yönetilip yönetilmediği, dahlinde yapılıp yapılmadığı, kurumsal yönetimin kapsamındadır (Ülgen & Mirze, 2004). İşletme faaliyetlerini etkileyen yanı sıra özellikle büyük işletmeler açısından uygulamaya alınan kurumsal yönetim, işletmelerin rekabetine de konu edilmektedir.

3. KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ

Kurumsal Yönetim ilkeleri, şeffaflık, adillik, hesap verilebilirlik ve sorumluluk olmak üzere 4 başlıkta incelenmektedir. İşletmeler için hayati öneme sahip bu ilkelerin kurumsal yönetimle birlikte ifade edilmesi gerekmektedir. İlkelerin uygulanması işletmenin kurumsal bir yönetime sahip olduğunun göstergesidir. Daha yalın bir yönetim anlayışı için gerekli olan ilkeler, işletme yönetim kurullarının sorumluluğundadır.

Bunun yanında işletmelerin kurumsal yönetim ilkeleri uygulamasında devletin koyduğu yasalar ve düzenlemeler etkili olmaktadır. Ülkelerin ve şirketlerin ekonomileri üzerinde direk etki eden faaliyetlerin, kurumsal yönetim ilkeleri ile kontrol edildiği gerçeği her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Bunda, dünya çapında faaliyet yürüten bazı büyük şirketlerin usulsüzlükler

sebebiyle batmış olması da etkili olmaktadır. Yaşanan şirket iflasları ve skandallar, kamuoyuna sunulan yanıltıcı beyanlar, dünyada ki birçok işletmenin kurumsal yönetime verdiği önemi arttırmıştır.

3.1. Şeffaflık: Bir işletmenin kendi iç bilgilerinin bütün yatırımcı ve hak sahipleri için ulaşılabilirliği olarak ifade edilmiştir (Bushman, 2004). Şeffaflık bir şirketin yatırımcıları açısından değerini de belirlemektedir. İşletme faaliyet raporlarına erişim, verilerin paylaşılması, düzenli rapor paylaşımı şeffaflık ilkesinin gereğidir. Bu ilkeyi benimseyen işletmeler toplum ve devlet gözünde güvenilir kabul edilebilmektedir.

3.2. Adillik: Adillik ilkesi genel hatlarıyla işletmenin, ortaklarına, hisse sahiplerine, yönetim kurullarına, müşterilerine ve dolayısıyla tüm paydaşlarına karşı eşit olması ve aynı mesafeyi koruması anlamına gelmektedir. Bu ilke ile işletmelerde daha sağlam bir düzen oluşmakta ve ileride yaşanacak muhtemel sorunların önüne geçilebilmektedir.

3.3. Hesap Verebilirlik: Bir işletmenin içinde tarafsız bir karar alma mekanizmalarının olduğunu, yönetim kurullarının denetiminde faaliyet yürütüldüğünü, bütün yönetim kademesinin sorumluluklarının açık şekilde belirtildiğini ve hissedar haklarının korunduğunu ifade etmektedir (Millstein, 2000). İşletmenin her an bütün işleyiş konusunda doğru bilgi aktarımı yapabilmesi ilkenin temel faktörüdür.

3.4. Sorumluluk: İşletmenin tüm faaliyetlerinin bulunduğu ülke veya bölgeye uygun yürütülmesi ve o ülkenin değer yargılarını karşılaması gerekmektedir. Bu bağlamda tüm yönetim kademesinin, müşterilere ve dolayısıyla işletmenin tüm paydaşlarına karşı sorumluluğu bulunmaktadır (Tüsiad, 2002)

4. SAĞLIK SEKTÖRÜNDE KURUMSAL YÖNETİM

Kurumsal yönetim özellikle son yıllarda sağlık sektöründe hızlı bir gelişim göstermiştir. Sağlık hizmetlerinde kaynakların verimli kullanımı ve kaliteli hizmet üretimi öne çıkan öğelerdendir. Bu öğeler sağlık hizmetlerinde yönetim kavramını ön plana çıkarmaktadır. Sağlık hizmetlerinin yönetimi, genel olarak kurumsal yönetim ile bağlantılıdır. Hastalar tarafından tercih edilmede başlıca unsur hastaneye duyulan güven seviyesinin yüksek olması ile ilgilidir. Bu bağlamda sağlam bir kurumsal yönetime sahip olmak, hastanenin hizmet kalitesini ve sürdürülebilir başarısını etkilemektedir.

Türkiye'de bazı hastanelerin kurumsal yönetim algıları çeşitli sebeplerden dolayı aksamalar yaşamaktadır. Örneğin bazı özel hastanelerde görev yapan sağlık çalışanlarının veya yöneticilerin hizmetiçi eğitimlerinde ki problemler, bazı hastanelerin yönetimlerinin farklı kurum ve kuruluşların elinde olması veya yönetim organizasyon sorunları kurumsallaşma süreci üzerindeki olumsuz etkiler bırakmaktadır. Bu sorunların çözülmesi hastanelerin verimliliğini ve kurumsal yönetim başarısını etkilemektedir (Seçim, 2007).

Ayrıca dünyada sağlık hizmetleri konusundaki duyarlılık ve kurumsal yönetim algısı yükselme eğilimindedir. Daha kaliteli ve başarılı hizmet sunma gayreti içinde olan birçok sağlık işletmesi kurumsal yönetime daha fazla önem vermekte ve kaynak ayırmaktadır.

Dünya da Sağlık hizmetlerinin temel felsefelerinden olan güven, hastaların o işletmeyi tercih etme sebebi iken, kurumsal yönetime sahip sağlık işletmeleri toplum tarafından güven duyulan

işletmeler olarak kabul edilmektedir. Kurumsal yönetim açısından hastanelerin iç ve dış müşterileri, yani hastaneyi tercih eden hastalar veya hastane çalışanları tüm paydaşlar arasında sayılmaktadır (Çoruh, 1996).

Sağlık sektöründe hastalara yönelik katılımcı anlayışın benimsenmesi, tüm paydaşların haklarının korunması, sağlık personellerinin örgütsel amaçlara yönlendirilmesi kurumsallaşma sürecinin birer parçası konumundadır. Sağlık hizmetlerinin kurumsal yönetimlerle faaliyet yürütmeleri devlet tarafından takdir edilmelerine ve toplum tarafından da tercih edilmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca, Kurumsal yönetime sahip hastanelerin personel verimliliği konusunda başarı sağladığı son yıllarda yapılan çalışmalar ile ortaya konmaktadır. Bunun yanında, özellikle halka açık özel zincir hastaneler de ortaklar ve yönetim kurulları, kurumsal yönetim ile başarı arasında bir bağ kurmaktadır.

5. HASTANELERDE KURUMSAL YÖNETİM

Sağlık sektöründe yaşanan reformlarla birlikte sağlık işletmeleri son yıllarda hızlı bir değişim ve gelişim içerisine girmektedirler. Sağlık işletmeleri sunulan sağlık hizmeti ve hizmetin maliyeti bakımından sektörde yoğun rekabet içerisinde bulunmaktadır (Sayım, 2011). Yaşanan rekabet özellikle sağlık yöneticilerinin yeni stratejiler geliştirmesine ve sağlık sektörünün kendini yenileyen bir yapıya bürünmesine sebep olmaktadır.

Sağlık sektörünün önemli aktörlerinden olan özel hastaneler sadece ticari faaliyet yürüten bir işletme olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü hastaneler kamu hizmeti sunmakta ve anayasal bir hak olan sağlık hakkının temin edilmesine katkı sağlamakta, topluma ve devlete karşı sorumluluğu olan işletmeler konumunda bulunmaktadır.

Bunun yanında özel hastanelerin kar amacı güden işletmeler olması dolayısıyla, hastanelerin yönetimleri, o hastanenin işletilmesinde gerekli uyumu sağlamalı ve hizmet üreten bir hastane için belirlenen hedefleri yerine getirmekle yükümlüdürler (Kavuncubaşı, 2000). Sağlık hakkının anayasal bir hak olması dolayısıyla, kurumsal yönetim bakımından hastanelerde paydaş haklarının korunmasının yanında, devlet ve toplum için katma değer yaratılması gerekmekte ve denetlenebilir bir yapı inşa edilmesi sağlanmalıdır.

6. ÖZEL HASTANELER ARASINDAKİ REKABET

İşletmeler arası Rekabet tüketicilerin ve işletmelerin daha iyi ürün veya hizmet sağlaması açısından önem taşımaktadır. Daha iyi hizmet veya ürün sunma gayretinde olan işletmelerin yürüttüğü rekabet stratejileri, müşterilerin sosyal refahını yükseltmekte ve işletmelerin karlılığını artırmaktadır. Sektörün işleyişinde temel parametre olan rekabet, piyasadaki işletmelerin en çok üzerinde durduğu konulardandır. Bunun yanında rekabet, en az maliyetle en fazla kâr elde etmeyi amaçlayan işletmelerin ekonomik verimlilik için başvurduğu bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır (Gaynor; Vogt 1999, Weisbord 1991).

Sağlık hizmetlerinin sunumunda diğer sektörlerdeki gibi kaynakların kıtlığı rekabeti doğurmaktadır. Ayrıca özel hastanelerin kar amacı güden kuruluşlar olması dolayısıyla rekabet etmeleri kaçınılmazdır. Sağlık hizmetlerinde hastalar açısından önemli iki faktör sunulan hizmetin kalitesi ve maliyetidir. Dolayısıyla özel hastanelerin rekabette bu iki faktörü dikkate alması önemlidir. Ancak bu durum bazı dezavantajlar da yaratabilmektedir. Özel hastanelerde kaliteli hizmet gereklilikleri, verilen sağlık hizmetleri maliyetlerinin yükselmesine sebep

olmaktadır (Morrissey 2001). Ayrıca yaşanan rekabet ile işletmeler birbirlerini gereğinden fazla yıpratabilmektedirler.

Bunun yanında özel hastanelerin yürüttüğü rekabet stratejileri daha iyi hizmet sunma yolunda adımlar atılmasına da sebep olmaktadır. Yaşanan rekabet ile hastane bütçeleri konusunda israf önlenemekte, hasta memnuniyetinin oluşmasına katkılar sunulmakta ve tercih edilebilir yüzdelere olumlu etkileyebilmektedir. Bu da daha fazla hasta ve dolayısıyla daha fazla kar anlamına gelmektedir.

Bunun sonucu olarak, Sağlık sektöründe faaliyet gösteren özel hastaneler arasındaki rekabet, ekonomik açıdan değerlendirildiğinde faydalı sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Bernstein; Gauthier 1998). Sağlık hizmetlerinin sunumu açısından son yıllarda ülkeler farklı stratejiler geliştirmekte ve daha kaliteli hizmet ve hastalar açısından farklı alternatifler için özelleştirme süreçleri yaşamaktadırlar (Normand, 1991). Ülkelere göre yürütülen sağlık politikaları, o ülkenin yasaları ile desteklenmekte ve hastaların ihtiyaçlarını karşılar durumu getirilmektedir. Yaşanan özelleştirme süreçleri ve sağlıkta ki talebe yetişebilmek açısından sürekli yeni hastaneler açılmakta ve sektörde yaşanan rekabet katlanarak artmaktadır.

Sağlık hizmetlerinde yaşanan yoğun rekabet özel hastanelerin yürüttükleri stratejileri geliştirmelerine sebep olmakta ve farklı yeni stratejiler geliştirmelerini gerekli kılmaktadır. Yüksek kar beklentisinde olan bu özel hastaneler personellerine hizmetiçi eğitimler vererek, verimliliği artırmaya çalışmakta ve hastanelerin daha fazla kar getiren bölümlerine yatırım yapmaktadırlar. Bunun sonucu olarak, özel hastane sahipleri, kârı artırma hedefiyle hareket ettiklerinden dolayı, yeni yatırım düşüncesinde öncelikle hastaların beklentilerini ve daha fazla kar getiren alanları dikkate almaktadırlar (Eggleston, 2004).

Özel hastanelerin yaşadığı rekabetin hastaneler açısından birçok nedeni olmasına rağmen yüksek karlılık temel hedeftir. Hastane sayılarının artması, devletin koyduğu kural ve yönetmelikler zaman zaman hastaneleri zorlamakta ve rekabette sorunlar yaşanabilmektedir. Sağlık sektöründe rekabet halinde olan özel hastaneler bir yandan sağlık hizmetleri piyasasının kendine özgü zorluklarıyla, bir yandan da devletin getirdiği bazı sınırlamalarla uğraşmak zorunda kalmaktadırlar (Vita; Sacher 2001). Bu durum daha agresif bir rekabet politikası yürütmelerine sebep olmaktadır.

Sağlık hizmetlerinde bilgi ve belirsizliklerin olması hizmetlerde aksamalara neden olmakta ve yaşanan sorunlar insan sağlığını direk etkilemektedir (Gaynor; Vogt, 1999). Bu sebeple sağlık hizmetlerinde aksamalar yaşanmaması adına ülkeler ve sağlık tesisleri gerekli önlemleri almak gayreti içindedirler. Hastaneler arası rekabet bu sorunların yaşanmasına da engel olabilmektedir. Rekabet adına yeni stratejiler geliştiren özel hastanelerin son yıllarda üzerinde durduğu konulardan biri de kurumsal yönetime sahip olmaktır. Hastaların hastane tercihinde en önemli faktörlerden olan güven, kurumsal yönetim ile sağlanmaya çalışılmakta ve rakiplere oranla bir fark yaratma gayreti içinde olunmaktadır.

7. LİTERATÜR TARAMASI

Bu çalışma kapsamında bir tarama yapılmış, kurumsal yönetim ve sağlık hizmetlerindeki yansımaları incelenmiştir. Literatürde kurumsal yönetim konusunda kurumsal yönetimin önemi, özel ve kamu hastane karşılaştırmaları, özel hastane çalışanlarının kurumsal yönetim algılarının belirlenmesi gibi konularda çalışmalara rastlanmıştır.

Eeckloo K. , Herck V. G. , Hulle V. C. , Vleugels A.'nın (2003) yayınladıkları makalede, Kurumsal Yönetimden Hastane Yönetişimine, Belçika'nın otoritesi, şeffaflığı ve hesap verebilirliği, kar amacı gütmeyen hastanelerin yönetim kurulu ve yönetimleri üzerine bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada yönetim kurullarının karmaşıklığının sorunlar yaratabileceğine ve paydaş haklarının önemine dikkat çekilmiştir.

Çelik'in (2007) yayınlamış olduğu tezinde, kurumsal yönetim modeli olarak paydaş yaklaşımı, kamu ve özel hastane karşılaştırması yapılmıştır. Çalışmada kamu ve özel hastanelerde çalışmakta olan ve iç paydaş olarak kabul edilen hastane çalışanlarına anket uygulanmış ve hastane yönetimlerinin çalışanlarına yaklaşımları değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre özel hastane uygulamalarının paydaş yaklaşımında kamuya göre çok daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Pamukçu'nun (2011) yayınlanmış olan makalesinde, finansal raporlama ile kamuyu aydınlatma ve şeffaflıkta kurumsal yönetimin önemi üzerine bir araştırma yapılmış ve kurumsal yönetimin Türkiye de gelişmesinde Türk Ticaret Kanununun etkisi dile getirilmiştir. Ayrıca bu çalışmada şirketlerin kurumsal yönetim düzeylerinin yükselmesinin sermaye piyasalarının gelişmesine de katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.

Sayım ve Orhan'ın (2011) yayınladıkları çalışmada, muhasebe kayıt ve istatistik modüllerinin hastanelerde kurumsal yönetim işlevleri açısından değerlendirilmesi ve teorik bir analiz yapılmıştır. Ayrıca, kurumsal yönetim ilkelerinin önemine dikkat çekilmiş ve sağlık kurumlarının bu ilkelere uyarak kurumsallaştıkları belirtilmiştir.

Gürses ve Kılıç'ın (2013) yayınladıkları çalışmada, Sağlıkta Kurumsal Yönetimin Kurumsal İmaj Boyutu, Endüstri: Tanımı, Ölçümü üzerine Ampirik Bir Araştırma yapılmış ve zincir hastanelerin kurumsal imajı araştırılmıştır. Çalışmada kurumsal ismin olumlu bir algı yarattığı ve kurumsal imaj yapısının kaliteli sağlık hizmeti sunmada önemine dikkat çekilmiştir.

Yılmaz ve Kaya'nın (2014) yayınladıkları makale de, kurumsal yönetim ilkelerinin muhasebe etik kurulları ile ilişkisi araştırılmış ve işletmeler de bu ilkeler ve etik kurullarının birleşen ve birbirini destekleyen yönlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda ilkeler ve muhasebe etik kurulları arasında pozitif bir ilişki olduğu ve birbirini desteklediği tespit edilmiştir.

Sancar'ın (2015) yayınladığı yüksek lisans tezinde, kurumsal yönetim kavramı ve özel hastane çalışanlarının kurumsal yönetim konusuna ilişkin algılarının belirlenmesine yönelik bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada hastane çalışanlarının, hastanedeki yönetim uygulamalarının kurumsal yönetim uygulamalarına ne derece yakın olduğu konusundaki algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda eksikliklerin giderilmesi gerekliliğine rağmen, sonuç ortalamanın üzerinde bulunmuş ve hastane uygulamalarının kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayabilecek bir yapıya gelebileceği tespit edilmiştir.

Burak ve Öztaş'ın (2015) yayınladıkları çalışmada, kurumsal yönetim ilkelerinin muhasebenin temel kavramları açısından değerlendirilmesi yapılmış ve ilkeler ve muhasebe temel kavramları arasında ki ilişkinin tespiti amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda ilkeler ve temel kavramlar arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve birbirleri arasında organik bir bağ olduğu vurgulanmıştır.

Pirozek, Komarkova, Leseticky ve Hajdikova 'nın (2015) yayınladıkları çalışmada çek hastanelerinde kurumsal yönetimden sonraki dönüşüm incelenmiş ve dönüşümün başarısının tespiti amaçlanmıştır. Çalışma bulgularına göre hastane hukuki yapısında bir etki oluşmadığı ancak hastanelerin şekli ne olursa olsun kurumsal yönetim yoluyla yönetilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Aktürk' ün (2021) yılında yayınlanan makalesinde, covid -19 salgınının kurumsal yönetim açısından derlendirilmesi yapılmış ve salgın döneminde ülkedeki şirketlerin gösterdiği katılımı analiz etmek ve şirketlerin hedeflerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma bulgularında birçok işletmenin topluma bağımlılığını sürdürdüğünü ve paydaşlar ve hissedarların çıkarlarını koruma yönünde sorumluluk hedefi geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Yapılan taramada kurumsal yönetimin sağlık hizmetlerinde rekabet ile ilişkisi konusunda bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu durum çalışmanın yapılması için temel motivasyon unsurlarından birisi olmuştur.

8. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Kurumsal yönetim işletmelerin temel hedefleri arasına girmekte ve önemi her geçen gün artmaktadır. Bu çalışmanın amacı, kurumsal yönetim konusundaki yönetici algılarının, özel hastanelerin yaşadıkları rekabet düzeylerine ve stratejilerine etkisini belirlemek ve kurumsal yönetim konusunda farkındalığın artmasına katkı sunmaktır.

9. YÖNTEM

Çalışma da hastane yöneticileri, müdür ve müdür yardımcılara 20 soruluk bir anket uygulanmıştır. Veriler online anket yöntemiyle toplanmış ve özgün anket soruları oluşturulmuştur. Ankete katılım, gönüllülük esasına göre yapılmıştır.

9.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışma Ankara da kurumsal yönetime sahip 4 özel hastane personeline yapılmıştır. Bu Çalışma hastane yöneticileri, müdür ve müdür yardımcılardan oluşan toplam da 100 kişi ile paylaşılmış ve 65 kişinin cevabı alınmıştır.

Arzu edilen seviyede duyarlılık ve güvenilirliği oluşturan örnek yığındaki birim sayısına göre,

$$n = \frac{Nz^2 pq}{Nd^2 + z^2 pq}$$

şeklinde ifade edilmektedir (Yamane,2001). Burada N birim sayısını, z arzu edilen güvenilirlik düzeyi açısından standart normal dağılımdaki kritik değeri, d duyarlılığı ve pq varyansı ifade etmektedir.

Çalışmanın kısıtları göz önüne alındığında, örneklem çapının %95 güvenilirlik ve %7,5 duyarlılıkla belirlenmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu veriler ışığında örneklem çapı 63 kişi olarak belirlenebilmektedir.

Tablo 1. Çalışmada yer verilen Rekabet değişkeni ve Kurumsal Yönetim değişkeni İçin Cronbach's Alpha Katsayısı Bulguları

	Madde Sayısı	Cronbah's Alpha
Rekabet değişkeni	4	0,911
Kurumsal Yönetim değişkeni	5	0,878

Çalışma sonuçları ışığında yer verilen Rekabet değişkeni ve Kurumsal Yönetim değişkeninin güvenilirlikleri yüksek güvenilirliğe sahip, şekilde ortaya çıkmaktadır. Cronbah's Alpha katsayıları 0 ile 1 arasında değişmektedir ve çalışmada katsayıların 1' e yakın olması çalışmanın yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

9.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, zaman ve ekonomik kısıtlamalardan dolayı Ankara da faaliyet gösteren 4 özel hastane için yapılmıştır. Zaman sınırı içinde mümkün olan en fazla katılımcıya ulaşılmaya çalışılmıştır. İlerleyen çalışmalar Türkiye'nin tümünde veya farklı illerde farklı örneklemeler üzerinden yapılabilir.

10. HİPOTEZLER

H1: Kurumsal yönetim algısı ile rekabet algısı arasında pozitif yönlü ilişki vardır.

H2: Kurumsal yönetim algısı rekabet algısını pozitif yönde etkiler.

Çalışma da, kurumsal yönetim ve rekabet arasında ki ilişkinin tespiti için korelasyon analizi yapılmıştır ve bu ana hipotezi oluşturmaktadır, bunun yanında kurumsal yönetimin rekabete etkisi için ise, regresyon analizi yapılmıştır.

11. BULGULAR

Tablo 2. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı

Kullanıcıların Demografik Özellikleri	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	20
	Kadın	45
Yaş Grubu	20-29 Yaş	25
	30-39 Yaş	24
	40-49 Yaş	12
	50-59 Yaş	3
	60+ Yaş	1
		1,5
Medeni Durum	Evli	44
	Bekar	21
	Lise	8
		12,3

Eğitim	Ön lisans	14	21,5
	Lisans	30	46,2
	Yüksek lisans	10	15,4
	Doktora	3	4,6
Görev	Yönetici	37	56,9
	Diğer	28	43,1
Çalıştığı Hastanede Görev Süresi	1-5 Yıl	40	61,5
	6-10 Yıl	11	16,9
	11-15 Yıl	10	15,4
	16-20 Yıl	1	1,5
	21-25 Yıl	3	4,6
Kurumsal Yönetim Eğitimi Alma Durumu	Evet	31	47,7
	Hayır	34	52,3
Hastanenin Kurumsal Yönetim Faaliyet Yılı	1-5 Yıl	38	58,5
	6-10 Yıl	16	24,6
	11-20 Yıl	11	16,9
	Toplam	65	100,0

Elde edilen bulgulara göre katılımcıların cinsiyet durumu bakımından %30,8'erkek ve, %69,2' kadın olduğu, yaş grubu bakımından en büyük yığılmanın %38,5 ile 20-29 Yaş grubunda, en az yığılmanın %1,6 ile 60+ Yaş grubunda olduğu; medeni durum bakımından %67,7'sinin evli olduğu, %32,3'ünün bekar olduğu; Eğitim seviyesi bakımından en büyük yığılmanın %46,2 ile lisans eğitime sahip olanlarda, en az yığılmanın da %4,6 ile doktora eğitime sahip olanlarda olduğu; görev durumu bakımından %56,9'unun yönetici, %43,1'inin Diğer görevlerde olduğu; Çalıştığı hastanede görev süresi bakımından en büyük yığılmanın %61,5 ile 1-5 Yıl grubunda, en az yığılmanın %1,5 ile 16-20 Yıl grubunda olduğu; kurumsal yönetim eğitimi alma durumu bakımından %47,7'sinin eğitim aldığı, %52,3'ünün almadığı ve görev yaptıkları hastanelerin kurumsal yönetim faaliyet yılı durumu bakımından %58,5'inin 1-5 yıl, %24,6'sının 6-10 yıl ve %16,9'unun 11-20 yıl süreye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. Kurumsal Yönetim değişkeni ile Rekabet değişkeni ilişkisini ortaya koyan Korelasyon Analizi Sonuçları

		Kurumsal Yönetim	Rekabet
Kurumsal Yönetim	Korelasyon Katsayısı	1	,722**
	p		0,000
Rekabet	Korelasyon Katsayısı	,722**	1
	p	0,000	
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).			

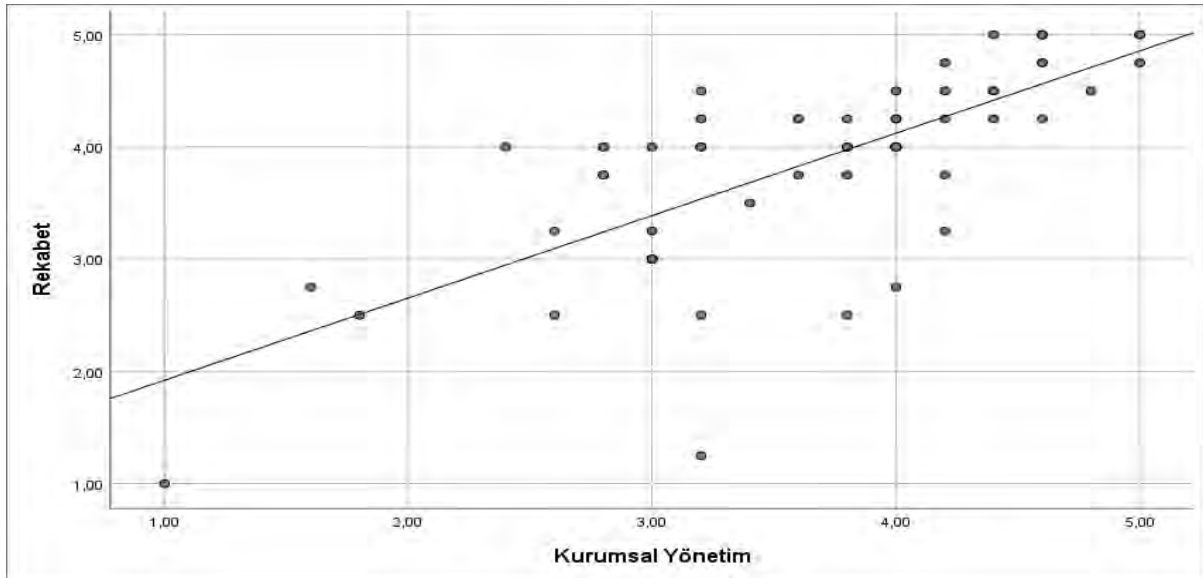
Kurumsal Yönetim değişkeni ile Rekabet değişkeni ilişkisi açısından korelasyon katsayıları istatistiksel yönden anlamlı olarak tespit edilmiştir. Bu iki değişkende pozitif tarafta bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında, ikisi açısından pozitif ilişkinin ortaya konması, birbirlerini etkilediklerini ve bunun sonucunda değişkenlerden birinde artma olduğunda diğer değişkende de artma olması beklenmektedir. Elde edilen bulgulara göre H1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4. Kurumsal Yönetim Değişkeni İle Rekabet Değişkeni Doğrusal Regresyon Modeli Bulguları

	Regresyon katsayıları	Standard regresyon katsayıları	t	p
Sabit	1,187		3,566	0,001
Kurumsal Yönetim	0,734	0,722	8,287	0,000
R	R kare	Düzeltilmiş R kare	F	P
0,722	0,522	0,514	68,668	0

Çalışma için uygulanan ANOVA testi açısından, model istatistiksel olarak anlamlı olarak ortaya konmaktadır. Bunun yanında modelin ortaya konma katsayısı (düzeltilmiş) 0,514 olarak hesaplanmaktadır. Bu açıdan Rekabet değişkenindeki değişkenliğin %51,4'ü doğrusal regresyon modeli yoluyla Kurumsal Yönetim değişkeni tarafından ortaya konmaktadır. Bu değişkenler açısından pozitif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu da iki değişkenin birbirini etkilediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yapılan student-t testine göre her iki katsayı da istatistiksel açıdan anlamlı ortaya konmaktadır. Bu bilgiler ışığında regresyon doğrusunun tahmini,

(Rekabet) = 1,187+ 0,734 (Kurumsal Yönetim) Olarak elde edilmektedir. Standart regresyon katsayısına göre Kurumsal Yönetim değişkeninde oluşan 1 br artışın Rekabet değişkeninde, 722 br artışa neden olması beklenmektedir. Buna ek olarak Grafik 1'de gösterilen, saçılım grafiği ile bu iki değişkenler arasında pozitif yönlü doğrusal ilişki görsel olarak ortaya sunulmaktadır.

Grafik 1: Kurumsal Yönetim Algısı ile Rekabet Algısı İçin Saçılım Grafiği

Elde edilen bulgulara göre H2 hipotezi kabul edilmiştir.

12. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kurumsal yönetim dünyada büyük işletmelerde yaşanan skandallar ve yanlış finansal bilgi aktarımlarından dolayı hızlı bir şekilde yayılım göstermiştir. İşletmelerin hesap verebilir ve şeffaf bir yapıya bürünmesi hem toplum hem de devlet için önem taşımaktadır. İşletmelerin başarı elde edebilmesi ve bu başarılarını sürdürebilmesi için güven veren kuruluşlar olması gerekmektedir. Kurumsal yönetim, özellikle sağlık hizmetlerinde de yayıldığı günden beri yükselen değer olarak dikkatleri çekmektedir. Sağlık işletmelerinde daha kaliteli hizmet sunma, rekabet üstünlüğü elde etme ve dolayısıyla tercih edilme yüzdelilerinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan kurumsal yönetime sahip işletme, tüm sektörlerde olduğu gibi sağlık işletmelerinde de bir katma değer yaratmakta ve güven veren işletme imajı çizmektedir.

Sağlık işletmeleri kurumsal yönetim ile rekabette fark yaratmaya ve hasta tercihlerine yön verebilmeyi hedeflemektedirler. Sağlık hizmeti sunan özel hastanelerin şüphesiz ki birincil hedefleri yüksek kar elde etme arzularıdır. Bu hedeflere ulaşmak için yürütülen stratejiler sürekli gelişmekte ve her geçen gün yeni stratejiler ortaya çıkmaktadır. Kurumsal yönetim işletmeler ve özellikle sağlık işletmeleri için yeni bir strateji ve fark yaratma aracı olarak görülebilmektedir.

Bu çalışma da, kurumsal yönetim konusundaki yönetici algılarının, özel hastanelerin yaşadıkları rekabet düzeylerine ve stratejilerine etkisini belirlemek amaçlanmış ve çalışma bulgularında kurumsal yönetim değişkeni ile rekabet değişkeni arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiş ve ana hipotez olan H1 hipotezi kabul edilmiştir. Ayrıca çalışmada iki değişkenin birbirini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonucun yanında sağlık işletmelerinin sektörde öncü kuruluş olmaları ve rekabette fark yaratmaları için kurumsal yönetime yatırım yapmaları ve verilen önemin artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada araştırma yapılan 4 özel hastanenin kurumsal yönetim konusunda kendilerini geliştirdikleri ve bu sayede sağlık turizminde bilinirliklerinin arttığı konusunda görüşler ortaya çıkmıştır. Sağlıkta yaşanan reformlar ile kurumsal yönetimin sağlık işletmeleri için öneminin daha da artacağı ve bir rekabet aracı olarak görüleceği düşünülmektedir. Özel hastanelerde yaşanan rekabetin sağlık hizmetlerinin sunumunda hizmet kalitesini yükseltmesi sebebiyle, hastanelerin rekabette etkin olduğu görülen kurumsal yönetime daha fazla önem vereceği ve kurumsal yönetimin ilerleyen yıllarda birçok sağlık işletmesinde uygulanacağı da öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktürk B.E. (2021). Covid-19 salgınının kurumsal yönetim açısından değerlendirilmesi. *International journal of social, humanities and administrative sciences*. 7 (44). 2630-6417.
- Alpungan, O. (2003). *İşletme Ekonomisi Yönetimi*. İstanbul : Beta Basın Yayım Dağıtım.
- Bernstein, Amy B. ve Anne K. Gauthier; (1998). "Defining Competition in Markets: Why and Who?", *HSR: Health Service Research*, No. 5, pp. 1421-1438.
- Burak E. & Öztaş S. (2015). Kurumsal yönetim ilkelerinin muhasebenin temel kavramları açısından değerlendirilmesi. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 2146-3417.
- Bushman, R. M., Piotroski, J D. ve Smith, A.J. (2004). What determines corporate transparency? *Journal of Accounting Research*, (42), 207252.
- Çelik, E. (2007). *Kurumsal Yönetim Modeli Olarak Paydaş Yaklaşımı: Kamu ve Özel Hastane Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoruh, M. (1996). Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde TKY, Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde TKY Sempozyumu, Ankara: Haberal Eğitim Vakfı Yayınları, s.24.
- Eeckloo K. & Herck V. G. & Hulle V. C. & Vleugels A.'nın (2003). From Corporate Governance To Hospital Governance. Authority, transparency and accountability of Belgian non-profit hospitals' board and management. *Health Policy* 68, 1-15
- Eggleston, K. (2004). "Competition, Altruism and Provider Payment", Department of Economics Tufts University, Medford, pp.- 1-15. www.asetufts.edu/econ. E.T.
- Eren, E. (2005). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*. İstanbul : Beta Yayınları.
- Gaynor, M. & William B. Vogt; (1999). "Antitrust and Competition in Health Care Markets", *Rand Journal of Economics*, pp. 1-42.
- Gürses S. & Kılıç C. K. (2013). Corporate Image Aspect of Corporate Management in Healthcare Industry: Definition, Measurement and an Empirical Investigation. *Canadian Center of Science and Education*. (12). 1913-9012.
- Kavuncubaşı, Ş. (2000) *Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi*, Ankara, Siyasal Kitabevi, s. 88.
- Millstein, I. (2000). Corporate governance: The role of the market forces, *OECD Working Paper*.
- Morrissey, Michael A.; (2001). "Competition in Hospital and Health Insurance Markets: A Review and Research Agenda", *HSR: Health Service Research*, No. 3, pp. 191-221.
- Mucuk, İ. (1989). *Modern İşletmecilik*. İstanbul : Der Yayınları.
- Normand, C. (1991). Economics, Health and Economics of Health, *BMJ*, 1991, pp. 21-28.
- Pamukçu, F. (2011). Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 146 -147
- Pirozek P. & Komarkova L. & Leseticky O. & Hajdikova T. (2015). Corporate governance in Czech hospitals after the transformation. *Health Policy*. (1).
- Sancar, O. (2015). *Kurumsal Yönetim Kavramı ve Özel Hastane Çalışanlarının Kurumsal Yönetim Konusuna İlişkin Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sayım F, & Orhan T, (2011). Sağlık Bakanlığı Web Tabanlı Merkezi Muhasebe Kayıt ve İstatistik Modüllerinin Hastanelerde Kurumsal Yönetim İşlevleri Açısından Değerlendirilmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 16, s.187-190
- Seçim H. (2003). Hastane Yönetim Modellerinin Karşılaştırılması, www.merih.net/m1/hastmod4.htm
- Sermaye Piyasası Kurulu. (2005). Kurumsal Yönetim İlkeleri. 01 25, 2011 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu: <http://www.spk.gov.tr>
- Tuncer, D. (2009). Genel İşletmecilik Bilgileri. Ankara : Siyasal Kitabevi. Tusiad, (2002). Kurumsal yönetim en iyi uygulama kodu: Yönetim kurulunun yapısı ve işleyişi, İstanbul, Yayın No:336
- Ülgen, & Hayri ve Mirze, & S.Kadri. (2004). İşletmelerde Stratejik Yönetim. İstanbul : Literatür Yayınları.
- Vita, Michael G .& Seth S. (2001). The Competitive Effects of Not-For-Profit Hospital Mergers: A Case Study, The Journal of Industrial Economics, pp. 64-84.
- Weisbrod, Burton A.(1991). Competition in Health Care: A Cautionary View, Institute For Research on Poverty Discussion Paper, DP-678-81, University of Wisconsin.
- Yamane, T. (2001). Temel Örnekleme Yöntemleri. Çev: Alptekin Esin, M Akif Bakır, Celal Aydın, Esen Gürbüzsel, Literatür Yayınları. İstanbul, sayfa 94,95.
- Yılmaz R. & Kaya M. (2014). Kurumsal yönetim ilkelerinin muhasebe etik kurulları ile ilişkisi. İşletme Bilimi Dergisi, Cilt:2 Sayı: 1